

Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola

Org.nr. 838800-5517

Beslut för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Sophiaskolan
belägen i Simrishamns kommun

Tillsyn i Sophiaskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola (838800-5517) under våren 2016. Sophiaskolan besöktes av Skolinspektionen den 1 juni 2016.

Måluppfyllelse och resultat

Årskurs 3

Skolenhetens egen sammanställning av kunskapsresultat visar att andelen elever i årskurs 3 som nått kunskapskraven i svenska, matematik, naturorienterande ämnen och samhällsorienterade ämnen har ökat i jämförelse med närmast föregående år. År 2015 är det 89 procent av eleverna som når kunskapskraven i svenska, 100 procent i matematik. För de naturorienterande ämnena och samhällsorienterade ämnena är det 89 procent respektive 84 procent.

Årskurs 6

Skolenhetens egen sammanställning av kunskapsresultat visar att andelen elever i årskurs 6 som når minst betyget E har minskat i de flesta ämnen i jämförelse med närmast föregående år. År 2015 är det endast i svenska som en ökning sker. Andelen elever som når minst betyget E varierar mellan 79 procent i religion upp till 100 procent i hem- och konsumentkunskap, musik och teknik.

Årskurs 9

Nationell statistik visar att våren 2015 varierar den genomsnittliga betygspoängen per ämne i årskurs 9 mellan som lägst 13,5 i idrott och hälsa till 16,4 i svenska.

Det genomsnittliga meritvärdet har ökat år 2015 till 254,0. Andelen elever som har nått minst betyget E i alla ämnen har dock minskat från 94 procent år 2014 till 81 procent år 2015. Behörigheten till yrkesprogram är 100 procent.

Trygghet och studiero

Skolinspektionen genomförde en enkät för elever i årskurs 5, elever i årskurs 9, pedagogisk personal samt enkät för vårdnadshavare grundskola hösten 2015. Resultaten av enkäterna redovisas för varje frågeområde och i form av ett index

Beslut

2016-06-22

3 (14)

Dnr 44 - 2015:9894

där 0 är lägst resultat och 10 är högst resultat. Indexet kan jämföras med resultatet för samtliga skolor som deltog i samma enkätomgång. Ett högt indexvärde indikerar en positiv uppfattning och ett lågt index indikerar en negativ uppfattning.

Elevernas svar i årskurs 5 gällande studiero gav indexvärdet 4,6 vilket kan jämföras med samtliga medverkande skolenheters värde som var 6,4. Elevernas svar i årskurs 9 om studiero gav indexvärdet 4,9 i jämförelse med indexvärdet 5,3.

Den pedagogiska personalens svar gällande studiero gav indexvärdet 6,4 vilket kan jämföras med indexvärdet 6,9 som är värdet för samtliga medverkande skolenheter.

Elevernas svar i årskurs 5 gällande trygghet gav indexvärdet 8,4, samtliga skolenheters värde var 8,5. Eleverna svar i årskurs 9 gav indexvärdet 8,6 i jämförelse med indexvärdet 8,0.

Den pedagogiska personalens svar gällande trygghet gav indexvärdet 8,2 vilket är detsamma som övriga medverkande skolenheter.

Vårdnadshavarnas svar gällande studiero gav indexvärdet 6,8 vilket kan jämföras med övriga skolenheters svar med värdet 6,6. Vårdnadshavares svar gällande trygghet gav indexvärdet 8,4 i jämförelse med övriga skolenheters värde 8,3.

Översikt över konstaterade brister i verksamheten

Skolinspektionens ingripanden

Område	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
1. Undervisning och lärande	Föreläggande	2016-10-31
2. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling	Föreläggande	2016-10-31
3. Styrning och utveckling av verksamheten	Ingen brist konstaterad	
4. Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna	Föreläggande	2016-10-31
5. Utveckling av utbildningen vid skolenheterna	Ingen brist konstaterad	

I kolumnen "Typ av ingripande" anges den allvarligaste formen av ingripande Skolinspektionen har meddelat inom det bedömningsområde som granskats.

Skolinspektionens bedömningar anges längre fram i detta beslut.

Sammanfattande bedömning

Sophiaskolan måste se till att eleverna tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero på samtliga lektioner. Trots insatta åtgärder finns det vid alla intervjutillfällen elever som beskriver sin tillvaro på lektionerna som stökig. Alla personalkategorier samt rektorn bekräftar också att det alltjämt behöver vidtas åtgärder för att säkerställa studieron på skolan.

Tillsynen visar även att Sophiaskolan måste förbättra arbetet med att klargöra utbildningens mål för eleverna.

Vidare måste huvudmannen för Sophiaskolan säkerställa att den studie- och yrkesorienterade verksamheten motsvarar det behov av vägledning som finns hos eleverna, exempelvis genom att se till att alla elever får information om språkvalets betydelse för meritvärdet.

Såväl rektors som huvudmannens styrning och utveckling av verksamheten bedöms uppfylla författningarnas krav.

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola att senast den 31 oktober 2016 vidta åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Undervisningen innebär ett aktivt lärarstöd för eleverna. (3 kap. 3 § skollagen; 5 kap. 2 § skolförordningen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Säkerställa att utbildningens mål klargörs för eleverna i alla årskurser så att de ges det aktiva lärarstöd de har rätt till.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Utredningen visar att lärarna på Sophiaskolan inte alltid förklarar utbildningens mål för eleverna. Skolinspektionen gör därför bedömningen att eleverna inte alltid ges det aktiva lärarstöd som skolförfattningarna föreskriver.

Skolinspektionens utredning

Intervjuade elever berättar att lärarna inte brukar förklara vilka mål de arbetar med. Enligt eleverna pratar inte alla lärare om mål och kunskapskrav utan det är först när eleverna kommer upp i de högre årskurserna som lärarna börjar förklara mål och syfte med utbildningen.

Lärare bekräftar vid intervjutillfället att det är först i senare årskurser som de förklarar och tydliggör målen. Enligt lärare blir klagörandet av mål mer tydligt ju äldre eleverna blir då det kommer ifrån eleverna själva att de vill veta. Lärare som undervisar de yngre eleverna säger att det ofta lätt blir fel då eleverna är små och enligt en lärare har det bestämts att eleverna ifrån årskurs fem ska få målen mer synliggjorda för sig. Vid intervjutillfället säger några lärare att de på olika sätt försöker förklara målen för eleverna medan andra lärare säger att de kanske inte alltid tydliggör målen för eleverna.

Representanter för huvudmannen berättar vid intervjun att de anser att skolan behöver bli bättre på att medvetandegöra eleverna om kunskapskraven. Rektorn säger att denne vet att läroplanen och kursplanerna används men att skolan behöver utveckla tydliggörandet av målen och kunskapskraven. När Skolinspektionen berättar vad eleverna sagt kring tydliggörandet av mål och kunskapskrav säger rektorn att han är tveksam om lärarna tydliggör målen för eleverna. Han säger sig också tro att det kan variera från lärare till lärare i vilken utsträckning det görs.

Rättslig reglering

Av skolförordningen framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna når de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av läroplanen framgår vidare att skolan ska klargöra för elever vilka mål utbildningen har och vilka krav skolan ställer.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Stiftelsen Sophiaskolans verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Stiftelsen Sophiaskolan att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra

elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Utbildningen utformas så att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. (5 kap. 3 § skollagen)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Se till att eleverna tillförsäkras studiero på samtliga lektioner.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Utredningen visar att eleverna på Sophiaskolan inte tillförsäkras studiero på alla lektioner. Enligt lärare, elevhälsan och rektorn har åtgärder vidtagits och studieron har förbättras, dock finns det enligt samtliga intervjuade grupper, mer att göra för att komma tillrätta med problemen. Mot denna bakgrund bedömer Skolinspektionen att skolans arbete med att tillförsäkra eleverna en skolmiljö som präglas av studiero inte till fullo uppfyller författningarnas krav.

Skolinspektionens utredning

Intervjuade elever berättar att det på vissa lektioner inte är studiero och att det ibland kan vara så stökigt att det påverkar deras förmåga att arbeta och de nämner att de har ont i huvudet när de kommer hem på grund av detta. Några elever berättar att de på grund av stökigheten inte hinner med det de ska och därför får extra läxa. Enligt eleverna försöker lärare skapa studiero genom att säga till men eleverna säger att det inte alltid hjälper. Eleverna beskriver vid intervjutillfället att det förekommer att elever exempelvis springer runt i klassrummet, pratar om annat än skolarbete på lektioner, kryper under bord, kastar pappersflygplan, "fightas", går ut ur klassrummet. Enligt eleverna är det stökigt flera gånger i veckan och enligt dem händer det varje dag att lärare måste skicka ut elever ifrån klassrummet.

Elevhälsan uppger att det varierar om eleverna har studiero eller inte. Man har, enligt elevhälsan, satt in riktade insatser i vissa klasser för att komma till rätta med problemen men det är, enligt elevhälsan, ett pågående arbete som inte har gett full effekt ännu.

Intervjuade lärare bekräftar elevhälsans utsago om att det varierar huruvida eleverna har studiero eller inte från klass till klass. Lärare uppger att det blir bättre och bättre med studieron men att de får lägga mycket energi på att upprätthålla studieron. Enligt lärare har skolan mer att göra för att se till att det blir bra och menar att om det är lika stökigt efter sommarlovet måste skolan sätta in fler insatser för att komma till rätta med problemet.

Enligt representanter för huvudmannen och rektorn har studieron ökat på skolan. Rektorn berättar att de i skolans senaste enkätresultat ser att studieron har ökat bland eleverna men rektors bedömning är ändå att det finns mer att göra. Rektor beskriver vid intervjutillfället insatser som skolan har gjort i en specifik grupp men säger samtidigt att han inte tror att den bristande studieron endast finns i denna grupp.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att utbildningen ska utformas på sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av studiero.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Stiftelsen Sophiaskolans verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Stiftelsen Sophiaskolan att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Förutsättningar för utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska ge rektorn och övrig personal vid skolenheterna förutsättningar, så att utbildningen är likvärdig och av hög kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen ser till att de förutsättningar för att bedriva en utbildning av hög kvalitet (i form av till exempel en stabil elevprognos och budget) som denne hade vid godkännandet som huvudman fortfarande gäller. I arbetet med att skapa nödvändiga förutsättningar ingår bland annat också att säkerställa att de rektorer som är anställda att leda verksamheten har den behörighet och kompetens skolförfattningarna kräver. I arbetet ingår också att förse skolenheterna med nödvändiga materiella och personalmässiga resurser, så att målen för utbildningen kan nås. Dessa resurser måste också organiseras på ett ändamålsenligt sätt, så att skolenheterna kan använda dem för det syfte de är avsedda för. Den enskilda huvudmannen har också ett fungerande system för att ta emot anmälningar om kränkande behandling av elever. I de fallen utreds kränkningarna och åtgärdas vid behov.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Huvudmannen ser till att grundskolan har tillgång till personal med sådan kompetens, så att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. (2 kap. 29 § skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

Skolinspektionen bedömer att följande åtgärder behöver vidtas för att avhjälpa bristen.

- Säkerställa att alla elever i årskurs 1-9 har tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses.

Motivering till bedömning av brist

Bedömning

Skolinspektionens utredning visar att den studie- och yrkesorienterande verksamheten på Sophiaskolan enbart är inriktad på årskurserna 8 och 9. Dessutom ges inte information till alla elever om språkvalets betydelse för meritvärdet. Skolinspektionen gör därför bedömningen att huvudmannen för Sophiaskolan inte säkerställer att det finns tillgång till studie- och yrkesvägledning i den omfattning som behövs så att elevernas behov av studie- och yrkesvägledning tillgodoses.

Skolinspektionens utredning

Ingen av eleverna känner vid intervjutillfället till om det finns någon studie- och yrkesvägledare på skolan. Eleverna säger sig inte heller känna till om den information som gavs innan språkvalet innefattade information om vilka konsekvenser språkvalet kan få för meritvärdet.

Intervjuade representanter för elevhälsan uppger att studie- och yrkesvägledningen är ett utvecklingsområde på skolan och de säger sig inte känna till om studie- och yrkesvägledning ges till några andra elever än till de som går i de högsta årskurserna. Intervjuade lärare säger sig inte heller veta hur studie- och yrkesvägledningen ser ut innan årskurs åtta och nio, eller vilken information som ges inför språkvalet.

Enligt representanter för huvudmannen organiseras studie- och yrkesvägledningen på skolan på två sätt, dels genom en lärare i årskurs nio och

dels genom att det köps in studie- och yrkesvägledning externt. Vad som ligger i respektive persons uppdrag och ansvar säger sig representanterna för huvudmannen inte känna till.

När rektorn i intervjun får frågan om han anser att det finns studie- och yrkesvägledning i tillräcklig omfattning för eleverna svarar han att om man har fokus på gymnasievalen så har skolan det. Enligt rektor ligger fokus för studie- och yrkesvägledningen i årskurs 8 och 9. Rektorn säger att han anser att det inom området studie- och yrkesvägledning kan finnas fog för kritik på skolan och att han tror att en utbildad studie- och yrkesvägledare skulle säga att uppdraget är större än såsom det ser ut på skolan vid tidpunkten för tillsynen. Det finns, enligt rektor, ingen plan för hur studie- och yrkesvägledningen ska finnas med för elever i de lägre årskurserna och det ges ingen allmän information om språkvalets konsekvenser till alla elever.

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska elever i alla skolformer utom förskolan och förskoleklassen ha tillgång till personal med sådan kompetens att deras behov av vägledning inför val av framtida utbildnings- och yrkesverksamhet kan tillgodoses. I läroplanen för grundskolan anges att den studie- och yrkesorienterande verksamheten ska organiseras så att eleverna får vägledning inför de olika val som skolan erbjuder och inför fortsatt utbildning.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Stiftelsen Sophiaskolans verksamhet inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Stiftelsen Sophiaskolan att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Övriga bedömningsområden

Bedömning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att skolenheten uppfyller författningarnas krav avseende följande:

Styrning och utveckling av verksamheten

Rektor ska, genom ett aktivt ledarskap, styra och utveckla verksamheten vid skolan så att alla elever ges en likvärdig utbildning av god kvalitet i en trygg miljö. Därför ska rektor, tillsammans med elever och personal, ha ett långsiktigt arbete för att nå detta syfte. Arbetet sker genom att utifrån en analys av nuläget identifiera verksamhetens utvecklingsbehov och med grund i denna analys sedan vidta nödvändiga förbättringsåtgärder. Detta innebär exempelvis

att personalen ges kompetensutveckling som motsvarar de behov som framkommit genom analys av verksamhetens förbättringsområden. Det innebär också att rektor fördelar verksamhetens resurser på ett sätt som svarar mot elevernas behov, så att alla elever ges förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Utveckling av utbildningen vid skolenheterna

Huvudmannen ska arbeta kontinuerligt och långsiktigt för att utveckla och förbättra utbildningen i inom väsentliga områden, i syfte att säkerställa likvärdighet och kvalitet. I detta arbete ingår att huvudmannen skaffar sig kunskap om nuläget vid skolenheterna. Denna nulägesbild ska bland annat innefatta resultat som knyter till det syfte som utbildningen har enligt nationella styrdokumentet. I arbetet ingår också att följa upp de centrala förutsättningar som huvudmannen ger skolenheterna, för att de ska kunna ge eleverna en god utbildning. Huvudmannen analyserar sedan orsakerna till bristande måluppfyllelse, resultat och förutsättningar, vilka förbättringsåtgärder som behövs, samt vidtar dessa åtgärder.

När huvudmannen formulerar nulägesbilden ska denna bygga på uppgifter som rektorerna tagit fram i sitt eget kvalitetsarbete vid skolenheterna, men också på uppgifter huvudmannen själv samlat in (exempelvis nationell statistik, tillsyns- och granskningsrapporter, anmälningar om kränkande behandling, etc). Det ska därför finnas en koppling mellan huvudmannens kvalitetsarbete, och det kvalitetsarbete som rektorerna tillsammans med lärare, övrig personal och elever genomför vid skolenheterna.

Beslut

2016-06-22

12 (14)

Dnr 44 - 2015:9894

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Jenny Fahlman
Föredragande/ Utredare

Bilagor

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Bilaga 2: Fakta om Sophiaskolan

Bilaga 1: Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen granskar regelbundet all skolverksamhet i hela landet, för att se att den följer de lagar, regler och läroplaner som finns för verksamheten. Målet är att bidra till alla barns och elevers lika rätt till god utbildning i en trygg miljö, där alla når minst godkänt i alla ämnen.

Skolinspektionen granskar alla huvudmän, vilket innebär alla kommuner, utbildningsföretag och andra organisationer som driver skolverksamhet. Tillsynen görs vart tredje år. All skolverksamhet som en viss huvudman ansvarar för ingår i tillsynen. Det handlar om förskola, förskoleklass, grundskola, gymnasieskola, grund- och gymnasiesärskola, vuxenutbildning, fritidshem och annan pedagogisk verksamhet.

Alla skolenheter ingår i tillsynen. Skolinspektionen prioriterar att besöka de skolor där en hög andel elever riskerar att inte få den utbildning de har rätt till. Det innebär att vi kan stanna längre på dessa skolenheter under själva tillsynsbesöket, men också att vi bättre kan följa upp att eventuella brister åtgärdas och ge råd och vägledning.

Skolinspektionen bedömer om, och i sådana fall på vilket sätt, den granskade verksamheten inte uppfyller de regler som gäller. Myndighetens granskning utgår bland annat från skollagen, förordningar och läroplaner. Bestämmelser som verksamheterna är skyldiga att följa.

När Skolinspektionen har tagit in tillräcklig information gör myndigheten en bedömning av om verksamheten lever upp till de lagar och regler som finns för verksamheten. Alla huvudmän får ett tillsynsbeslut för de verksamheter som huvudmannen ansvarar för. Dessutom får de skolenheter där Skolinspektionen fördjupat tillsynen och gjort tillsynsbesök ett eget beslut, som bara handlar om den skolenheten.

Skolinspektionen fattar också enskilda beslut avseende huvudmannens ansvarstagande över de skolformer som huvudmannen ansvarar för. Innan ett beslut fastställs ges alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på de sakuppgifter som Skolinspektion grundar sina bedömningar på. I de fall Skolinspektionen funnit brister har huvudmannen ansvar för att komma tillrätta med bristerna. Huvudmannen ska också redovisa de åtgärder som har vidtagits i för att åtgärda bristerna. För att följa upp huvudmännens arbete kan flera besök eller andra kontakter bli aktuella då Skolinspektionen också vill se effekter av de åtgärder som vidtas.

Mera information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats www.skolinspektionen.se under fliken Inspektion.

Bilaga 2: Fakta om Sophiaskolan

Sophiaskolan är en Waldorfskola belägen i Rörum i Simrishamns kommun. Huvudman är Stiftelsen Sophiaskolan, Österlens Waldorfskola med organisationsnummer 838800-5517. Skolan erbjuder utbildning från årskurs 1 till årskurs 9 samt fritidshem. Med start hösten 2016 har skolan fått tillstånd att utöka verksamheten med förskoleklass. Skolan har vid tidpunkten för tillsynen 191 elever.